

Organisatorisk & Social arbetsmiljö

- en introduktion för psykologer och
beteendevetare inom Företagshälsovård

amm uppsala.se

camm.regionstockholm.se

Magnus Johansson Linnarud &
Karin Nilsson – CAMM Stockholm
Åsa Stöllman - AMM Uppsala

Utbildningen erbjuder:

Kunskap om arbetsmiljöns betydelse för utveckling av psykisk ohälsa

Kunskap om arbetsgivarens roll/skyldigheter att förebygga och hantera psykisk ohälsa

Fem fristående webinarier

Utbildningstillfällen under 2025

- 14/1: Arbetsrelaterad psykisk ohälsa
- 10/2: Arbetsrätt - roller och ansvar
- 16/5: Lagar och regler kring OSA
- 29/8: Hälsofrämjande organisationer
- 19/9: Interventioner och åtgärder

Uppdrag

Ett kunskapscentrum som arbetar för att förebygga hälsorisker i arbetsmiljön eller omgivningsmiljön.

Organisatoriska och sociala faktorer

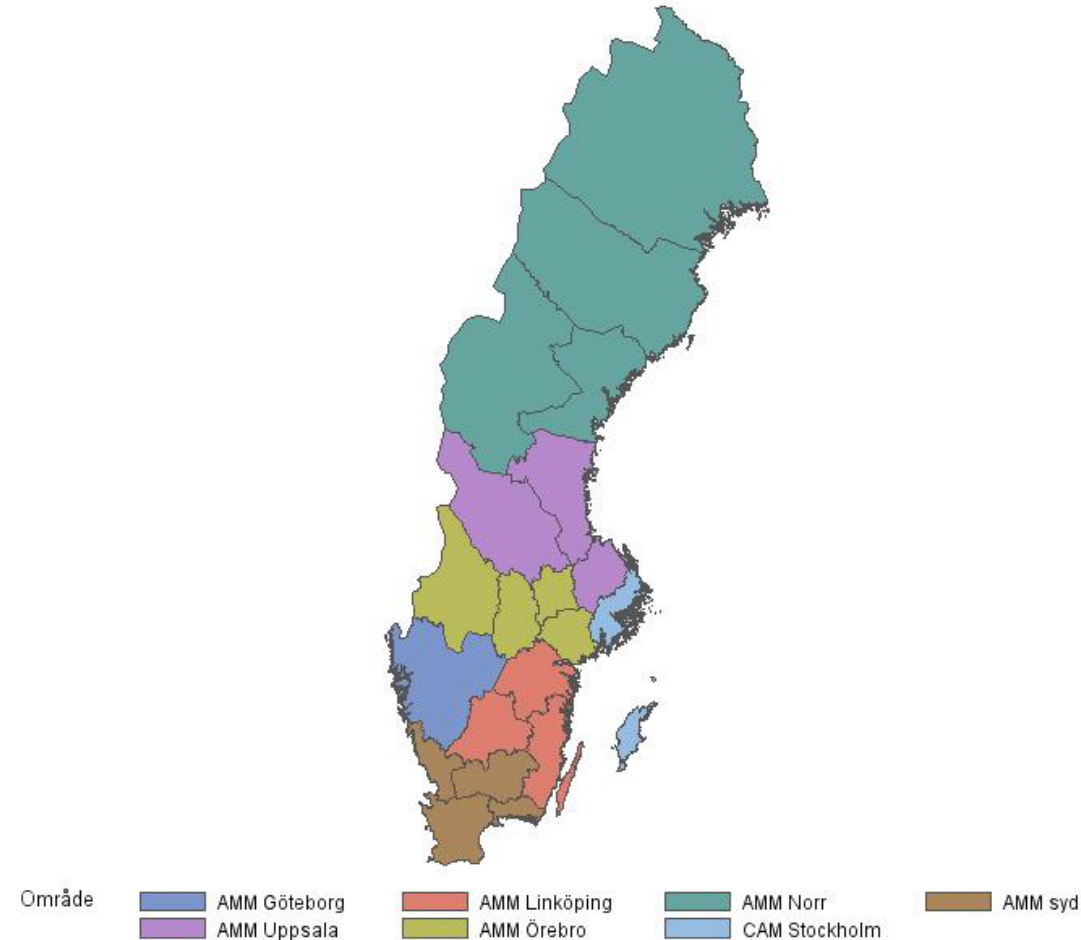
Fysikaliska faktorer

Ergonomiska faktorer

Kemiska faktorer

Sju kliniker i Sverige

Organisatorisk och social arbetsmiljö - arbetsrelaterad psykisk ohälsa

Karin Nilsson doktorand, leg psykolog

Agenda

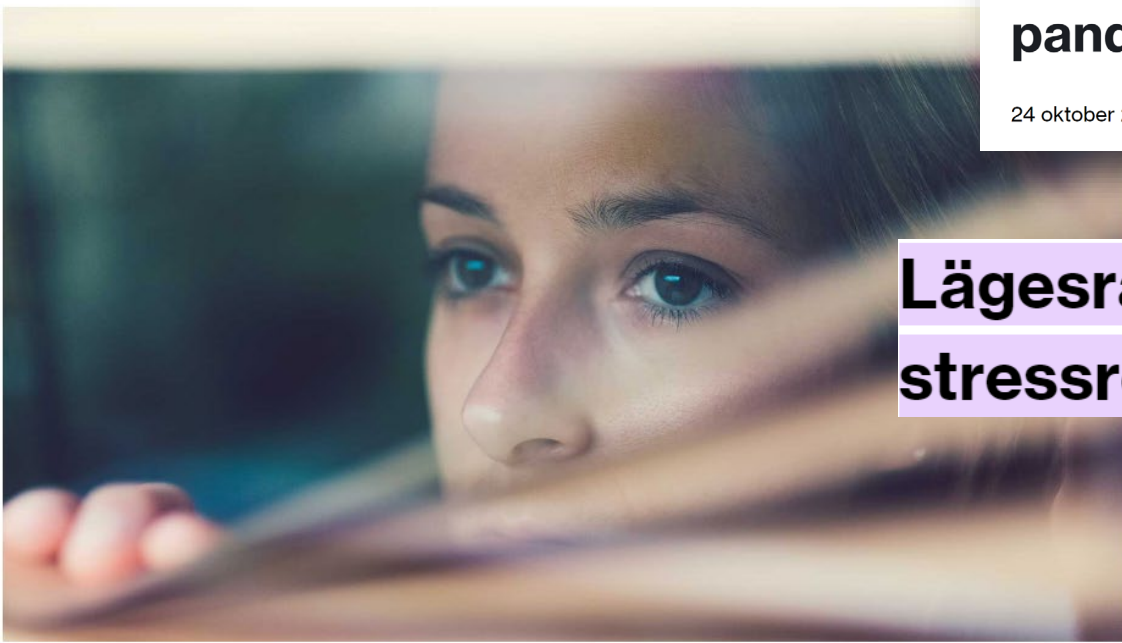
- Arbetsrelaterad psykisk ohälsa
- Organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA)
- Betydelsen av OSA för (psykisk) ohälsa

Workplace Stress Is Costing European Businesses Billions

How can we help tackle this epidemic?

The Next Global Pandemic: Mental Health

BY JIM CLIFTON

SvD Näringsliv

Nyheter Näringsliv Kultur Ledare Debatt eSvD

Utmattningsepidemin

Stress dödar fler än arbetsplatsolyckor

Stressrelaterade sjukskrivningar ökar igen efter pandemin

24 oktober 2022

Lägesrapport psykisk ohälsa 2024 – rekordmånga stressrelaterade sjukskrivningar

Försäkringskassan

Vad innebär psykisk ohälsa i detta sammanhang?

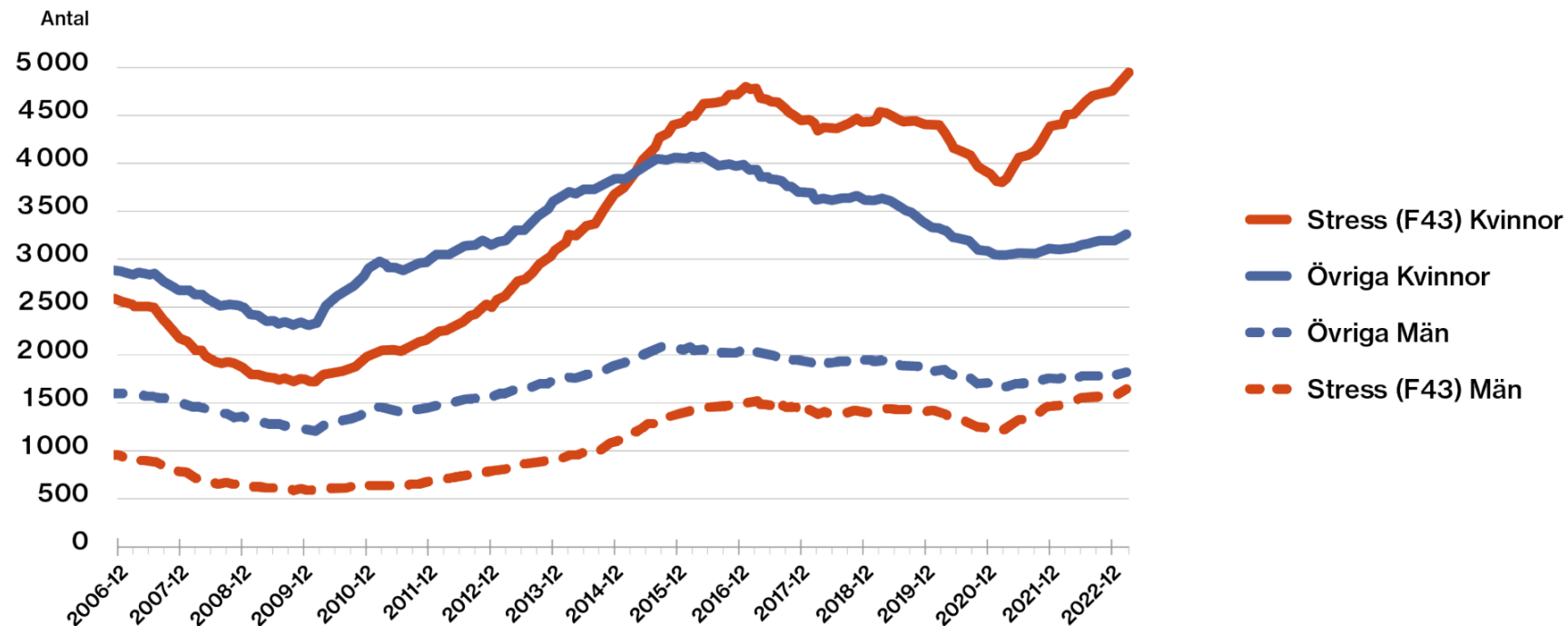
- Common mental disorders (CMDs) (ångest- och depressionssjukdomar, stressrelaterad ohälsa bl.a.)
- Psykiatriska diagnoskoder vid sjukskrivning

Vilka drabbas?

- 79 % av sjukskrivna för stressrelaterad ohälsa är kvinnor.
- Kvinnor i åldern 30-39 löper störst risk.

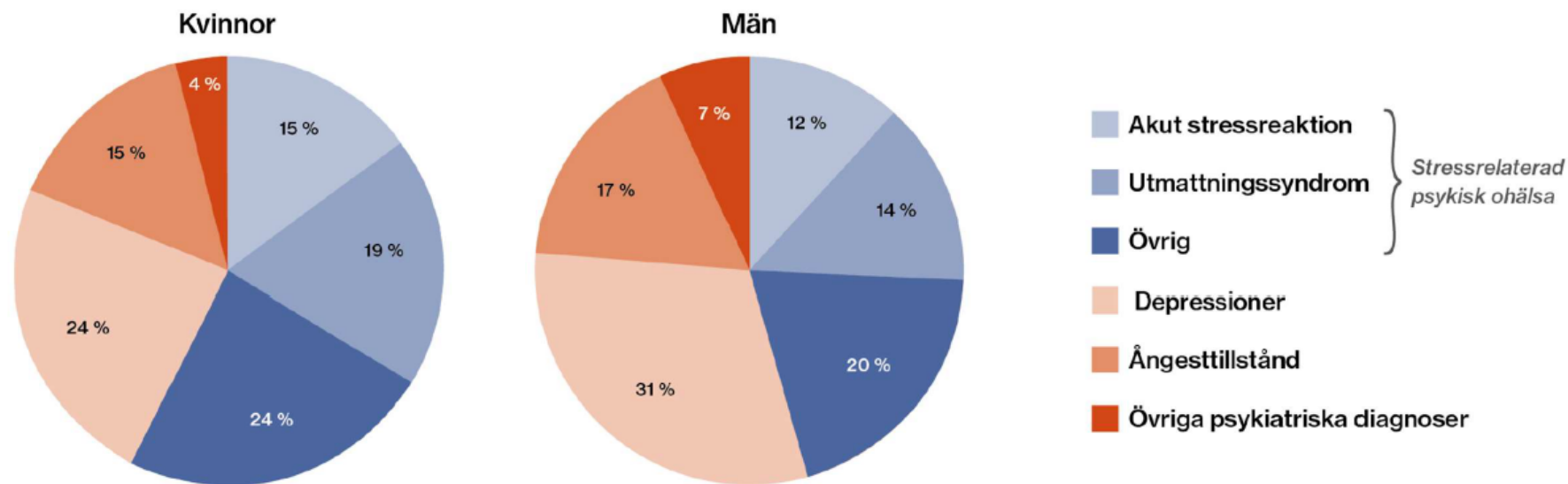
2024, Försäkringskassan

Startade sjukfall i psykiatriska diagnoser

Fördelning av psykiatriska diagnoser

Fördelningen av psykiatriska diagnoser i startade sjukfall längre än 14 dagar

”Kvinnodominerade sektorer har lägre lön, lägre status, fler anställda per chef, fler tidsbegränsat anställda, mer otrygghet i anställningen, högre krav i arbetet och lägre tillgång till resurser för att kunna utföra arbetet. Den vertikala segregeringen innebär att män oftare har chefspositioner, har högre status, bättre möjlighet till utveckling i arbetet, bättre tillgång till resurser i arbetet och mer möjlighet att påverka arbetstider.”

- ”Arbetsmiljö och jämlik hälsa” av Maria Albin, Per Gustavsson, Katarina Kjellberg & Töres Theorell. Underlagsrapport till Kommissionen för jämlik hälsa 2017

Vad är organisatorisk och social arbetsmiljö?

Organisatorisk arbetsmiljö

Hur arbetet struktureras och styrs samt hur resurser, arbetsuppgifter och ansvar fördelas. Faktorer såsom arbetsbelastning, tydlighet i roller, arbetsprocesser och inflytande över det egna arbetet.

Exempel:

- Att man som nyanställd får en ordentlig introduktion
- Att ens arbetsuppgifter och mål är tydliga
- Att man blir inbjudan att delta i förbättringsarbete (involvering)

Social arbetsmiljö

Hur relationer, samspel och kommunikation fungerar mellan kollegor och chefer på arbetsplatsen. Stöd från chefer och kollegor.

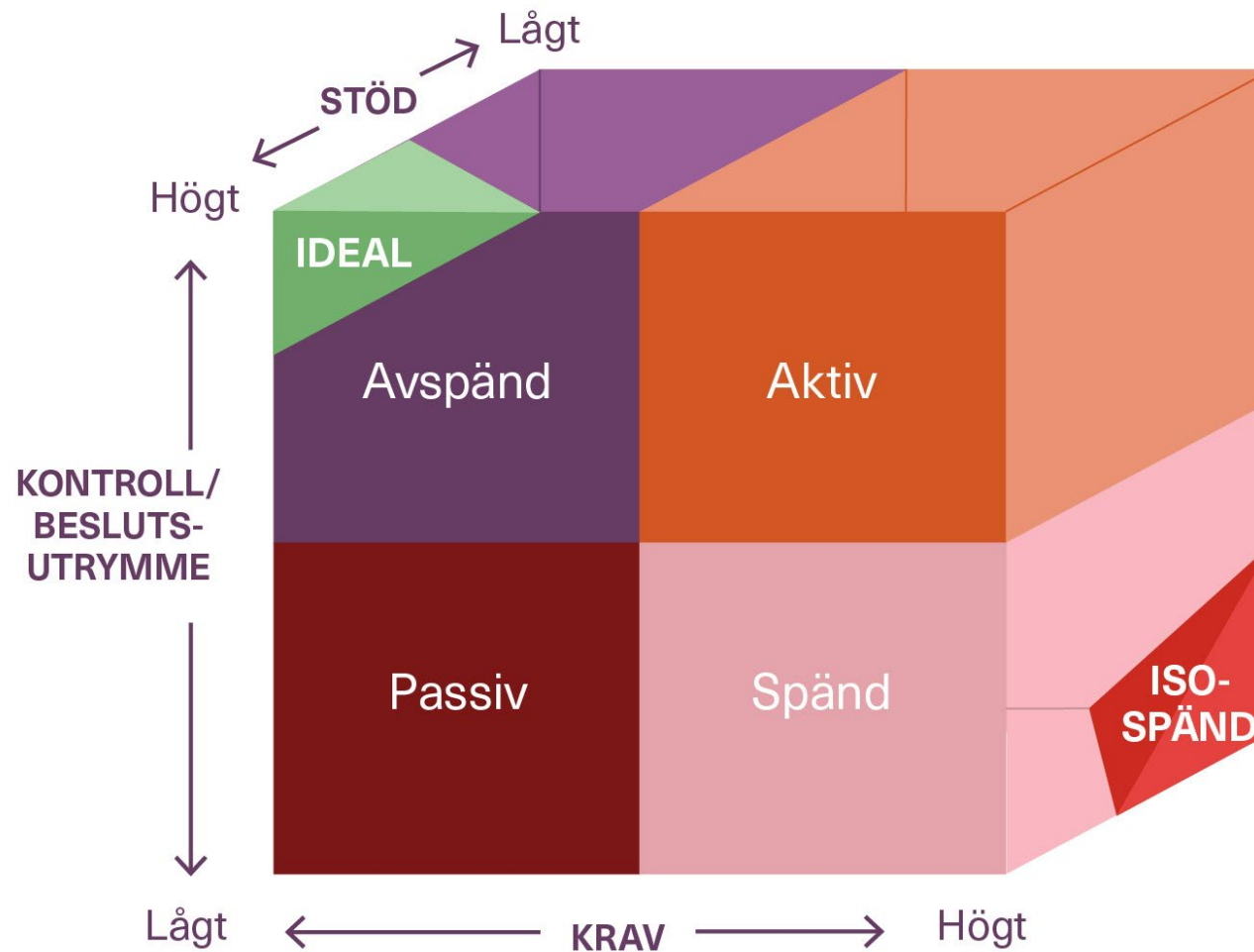
Faktorer/modeller inom OSA som påverkar hälsan

- Höga krav och låg kontroll = ↑ risk för hjärtinfarkt (Niedhammer et al., 2021)
- Bristande stöd och mobbning = ↑ risk för utmattning/depression (SBU)
- Rolloklarhet = stressrelaterad ohälsa (Harvey et al., 2017)

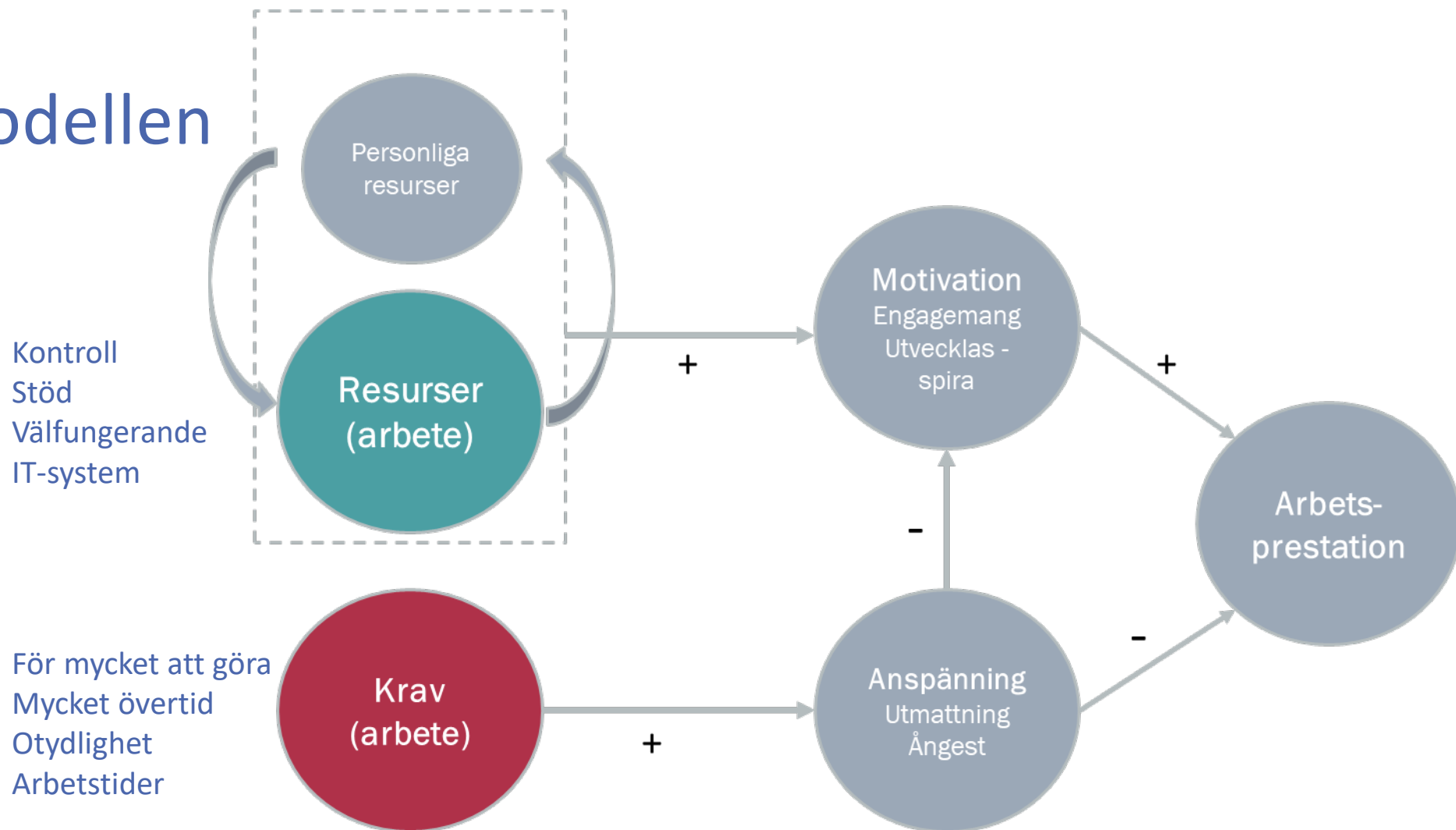
Förklaringsmodeller:

- Obalans mellan krav, kontroll och stöd (Karasek och Theorell)
- Krav-resursmodellen (Bakker och Demerouti, 2007)

Krav-kontroll-stöd- modellen

Krav-resursmodellen

Faktorer/modeller inom OSA som påverkar hälsan

- Konflikt mellan arbete och fritid = ↑ risk för utmattning för läkare (Gynning BE, et al, 2024)
- Organisatorisk orättvisa (Greenberg) = ↑ risk för hjärtinfarkt

Förklaringsmodeller:

- Obalans mellan ansträngning och belöning (Siegrist)

Organisatorisk rättvisa

Hur rättvisa upplevs inom en organisation. Tre huvudsakliga dimensioner:

1. **Distributiv orättvisa** (rättvis fördelning av resurser). Hur resurser, lön, arbetsförmåner och erkännanden fördelas.
2. **Proceduriell orättvisa** (rättvisa i processer och beslut). Är de procedurer som används för att fatta beslut om resurser och belöningar rättvisa och konsekventa.
3. **Interpersonell och informativ orättvisa** (bemötande och information). Handlar om brist på respekt och värdighet i kommunikation mellan chefer och medarbetare.

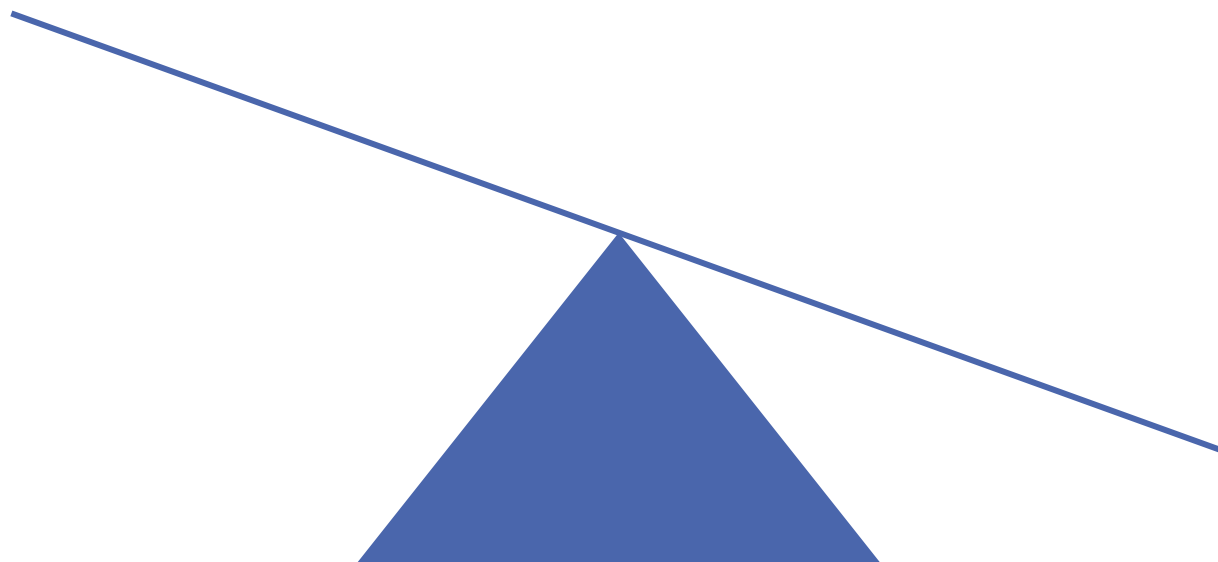
Obalans mellan ansträngning/belöning

Hög ansträngning

Höga fysiska, emotionella, kognitiva krav
Högt arbetstempo
Mycket övertid
Tar mycket ansvar

Låg belöning

Otillräcklig lön
Låg grad av uppskattning
från chef och kollegor
Dåliga utvecklingsmöjligheter
Små möjligheter till befordran
Känsla av orättvisa

Andra viktiga faktorer

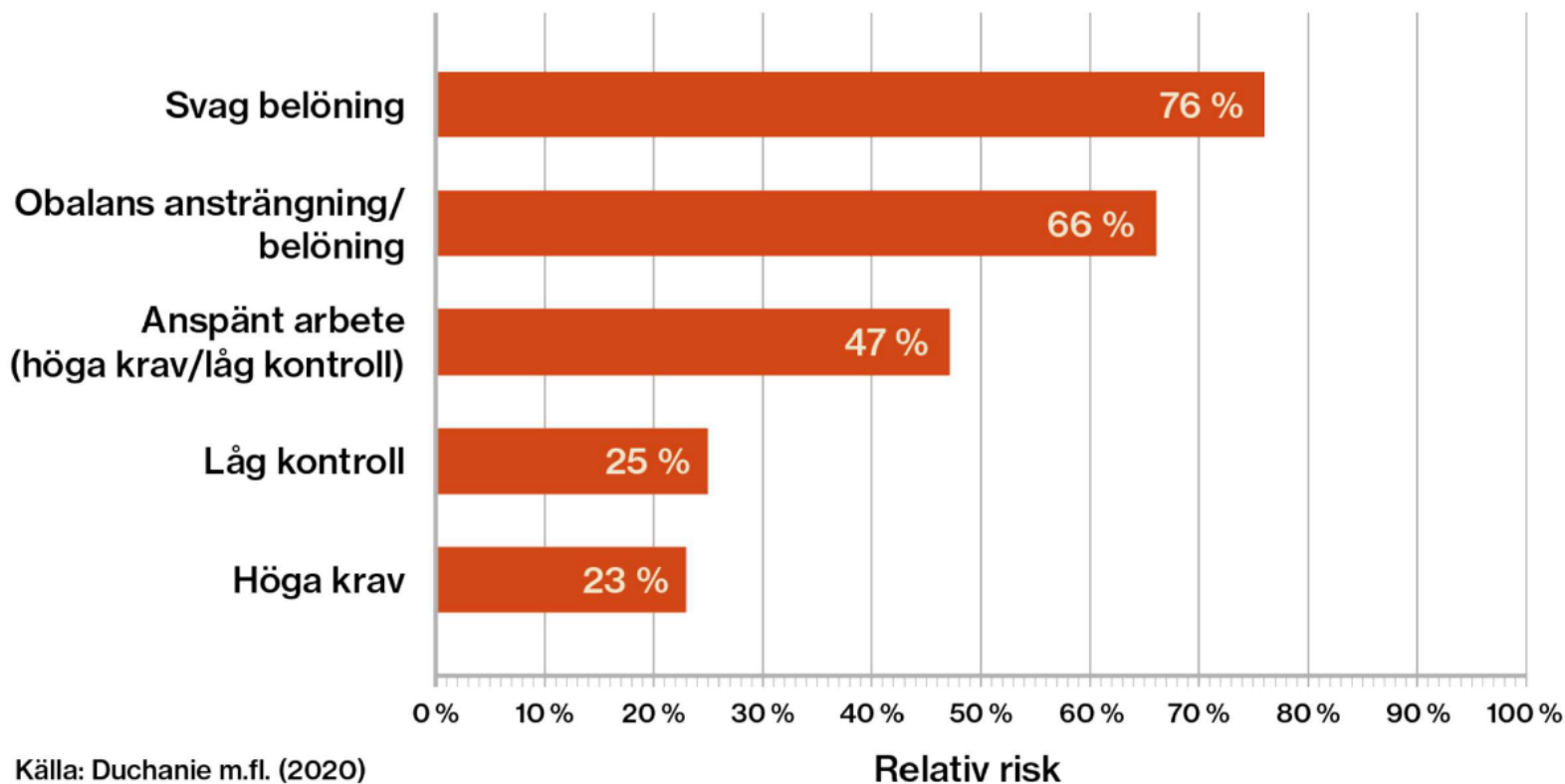
Sociala

- Bristande stöd
- Interpersonella konflikter
- Social uteslutning
- Emotionella krav
- Psykologisk trygghet
(Edmondsson, A)

Organisatoriska

- Långa arbetstider
- Tillfällig anställning
- Organisationsförändring
- Otydliga mål
- Anställningstrygghet
- Rollkonflikt
- Psykosocialt säkerhetsklimat
(Dollard, M)

Så mycket högre är risken för sjukfrånvaro i psykiatrisk diagnos vid olika OSA-belastningar jämfört med utan belastning

Rewind..

”Kvinnodominerade sektorer har lägre lön, lägre status, fler anställda per chef, fler tidsbegränsat anställda, mer otrygghet i anställningen, högre krav i arbetet och lägre tillgång till resurser för att kunna utföra arbetet.”

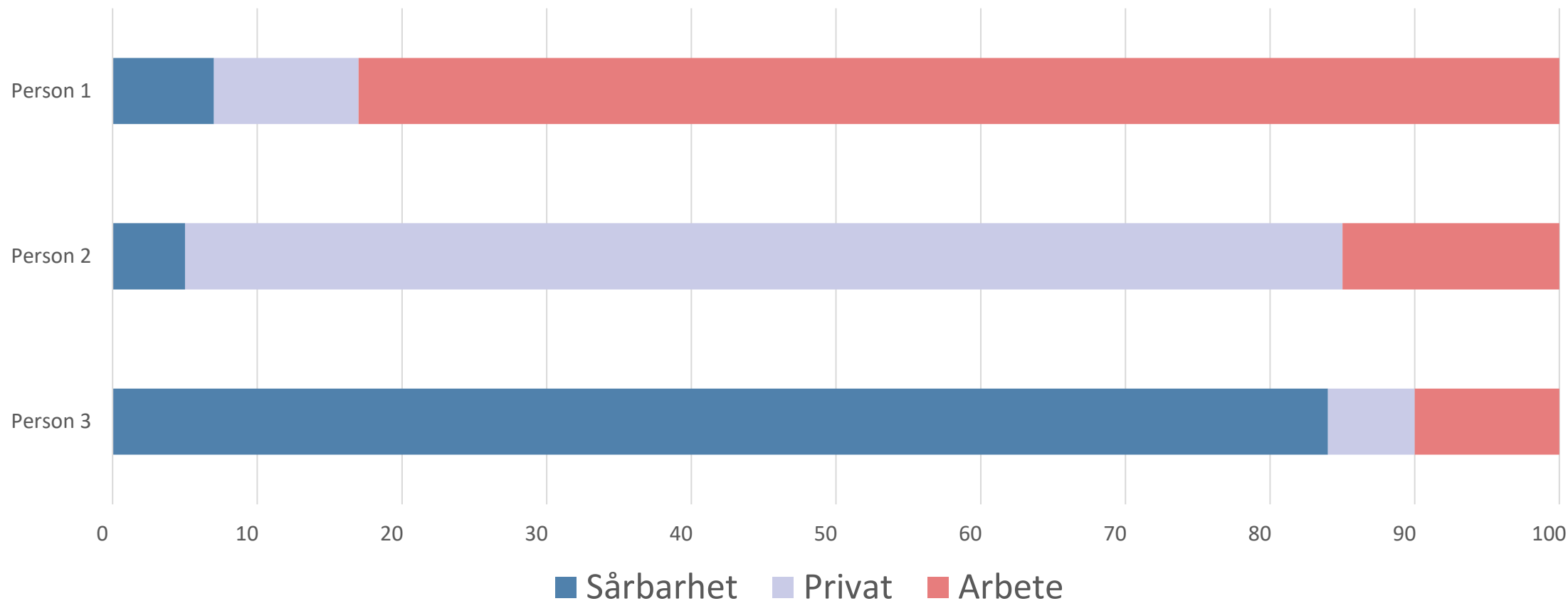
Arbetsrelaterad psykisk ohälsa dödar

- Bara av jobbstress dör knappt 800 personer varje år och fler riskerar att dö av detta i framtiden. ([Arbetsmiljöverket](#))
- Var 20:e fall av självmord har samband med arbetsrelaterad mobbning.

Glöm inte kontexten!

”Orsaker” till psykisk ohälsa

Föreskrift och vägledning

OHÄLSOSAM ARBETSBELASTNING

ARBETSTIDER

KRÄNKANDE SÄRBEHANDLING

Tack för idag!